

Az egészséges beszéd fejlődésének menete

Életkor	A nyelvi fejlődés alakilag (mennyiségileg)	A nyelvi fejlődés tartalmilag (minőségileg)	A mozgásfejlődés
Születés	Sírás, kiáltozás	Elégedetlenség (éhség, fájdalom, rossz közérzet)	Koordinálatlan kapálódzás jellemzi
1-2 hét	Sírás, kiáltozás	Emberi hangot elkülönít a nem emberitől, az anyai hangra megkülönböztetett módon reagál	Fényre, hangra odafordul
3-6 hó	Gőgicsél	Erős, kiabáló hangra sírva fakad, nyugodt, kedves hangra felélénkül, nevet, örömet fejez ki, "válaszol" a felnőtteknek	A fejét önállóan emeli
6-12 hó	Gagyog	"Kérés" kifejezése, a figyelem, emlékezet fejlődik, az utánzás egyre nagyobb szerepet kap, a hangok még nem jellemzőek az adott anyanyelvre.	A felülés, felállás, járás megindulása
12-18 hó	Első szavak, utasítás megértése	Hangjai jellemzőek az adott nyelvre, a szituációban előforduló egyes tárgyak nevét megjegyzi	Egyre biztosabb lesz a járása
18-24 hó	20-200 szó, egyszerű mondatok használata	Sok hiba lehet még a beszédben: hangokat kihagy, felcserél, szótagokat, szavakat ismétel, ragokat, képzőket nem vagy helytelenül használ	Önálló járás, futás
2 év után	A szókincs rohamos fejlődése, többtagú mondatok használata	4. év végére befejeződik a beszédfejlődés, nyelvtanilag helyes mondatokban beszél, kreativitásra képes	A kéz finom mozgásának használata, ujjak koordinálása

Jellemzői

A gyermekek beszédfejlődése nagyon eltérhet egymástól. A fenti leírás csak iránymutató, szigorú határokkal, ettől nagy egyéni eltérések lehetnek. A kislányok és kisfiúk beszédfejlődése is eltér egymástól. Ha egy kislány egy éves kora körül, egy kisfiú másfél éves kora körül nem kezd el szavakat mondani, akkor fokozottan oda kell figyelni a beszédének fejlődésére.

Ha 2-2,5 éves korában nem kapcsol össze szavakat, már célzottan kell a beszéddel foglalkozni, amit a logopédiai tanácsadás mellett a szülő is megtehet. Ha a gyermek 3 évesen még mindig nem beszél, feltétlenül szakemberhez, logopédushoz kell fordulni.

A megkésett beszédfejlődés

A beszédkéésés háttérében idegrendszeri éretlenség (az idegrendszer lassabb fejlődése), illetve a negatív környezeti hatás (nem anyanyelvi környezet, elhanyagoló környezet) áll. Megkésett beszédfejlődés kifejezést azokban az esetekben használják, ahol a normális beszédfejlődés késésében az érési folyamatok elhúzódása, hajlam és környezeti tényezők játszanak szerepet. Beszédelmaradásuk mennyiségi és nem minőségi az átlagos fejlődésű gyermekekhez képest. Az időben elkezdett logopédiai terápia lehetőséget ad a korosztályhoz való felzárkózásra.

Az akadályozott beszédfejlődés

A gyermekek beszéd-és nyelvfejlődési elmaradásának háttérében viszont már központi idegrendszeri sérülések húzódnak meg, amelyek a nyelvfejlődésben nemcsak mennyiségi, hanem minőségi eltéréseket is előidéznek, a beszédértés, a beszéd-kivitelezés és a nyelvi szintek bármely területén egyaránt. Prognózisa az életkor és a halmozottság súlyossága függvénye. Az időben elkezdett komplex orvosi, pszichológiai, logopédiai vizsgálatok eredményén alapuló, differenciáldiagnózisra építő logopédiai terápia lehetőséget ad/adhat az elmaradások csökkentésére, kiküszöbölésére. Súlyos esetekben a nyelvi maradványtünetekkel egész életen át számolni kell.

A beszéd és beszédnyelv specifikus fejlődési rendellenességei

Az artikuláció jellegzetes zavara: pöszeség- a beszéd tisztaságának a zavara (hangcsere-paralália, hangtorzítás-dyslalia, hangkihagyás-alália).

- általános (hangok többségét érinti)
- részleges (r-raccsolás; t, d, l, r, n, sz, z, c, s, zs, cs hangoknál),
- organikus (sz, z, c, s, zs, cs hangoknál)
- funkcionális
- pszichogén (regresszió, utánzás miatt)

A kifejező (expresszív) beszéd zavara: helytelen szóhasználat, a hiányos szókincs, a hiányos mondatok alkotása, helyesírási hibák, a nyelvtani szabályok helytelen alkalmazása, az általánosító szavak gyakori használata. Iskoláskorú gyermekek körében 3-5 %-ban fordul elő és fiúknál 2-3-szor gyakoribb.

A beszédmegértés (receptív beszéd) zavara: A gyermek beszédmegértése a korának megfelelő értelmi szint alatt van, és többnyire kifejező beszédzavarral jár együtt. A beszédmegértés (receptív beszéd) zavarának a jele, ha a gyermek 1-1,5 éves korban nem tud egyszerű tárgyakat azonosítani, ha 2 éves korban nem

követ egyszerű utasításokat, ha 2 éves kor fölött nem ért meg nyelvtani szerkezeteket (kérdés, tagadás) és nehezen érti a nem verbális jeleket. Szinte minden esetben a kifejező beszéd is markánsan érintett, szó és hangképzési rendellenességek is vannak. A receptív beszédzavarhoz társul a legtöbb magatartási és érzelmi rendellenesség (hiperaktivitás, figyelemzavar, szociális ügyetlenség, magányosság, szorongás, érzékenység, indokolatlan szégyenlősség) valamint olvasási, írási és tanulási nehézségek is előfordulnak. A tünetek többnyire 4 éves kor előtt jelennek meg, súlyosabb esetben 2 éves kor körül már aggasztó jelek észlelhetők. A zavar az iskoláskorú gyermekek körében 3-5 %-ban fordul elő és fiúknál gyakoribb. Minél korábban jelentkezik a zavar, annál kedvezőtlenebb a prognózis. Ha a tünetek később kezdődnek, megfelelő logopédiai kezeléssel felnőttkorra rendeződhetnek.